

Sygn. akt IV CSK 589/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku T. E. G.
przy uczestnictwie H. K. i W. K.
o rozgraniczenie nieruchomości gruntowych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w L.
z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek. Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioskodawczyni wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), któremu nadała formę pytania, czy wynikające z art. 63 ust. 2 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 817) związanie sądu powszechnego aktami własności ziemi stanowiącymi tytuły własności rozgraniczanych nieruchomości, pozbawia sąd orzekający w sprawie o rozgraniczenie możliwości ustalania stanu prawnego na podstawie zdarzeń mających miejsce po 4 listopada 1971 r., czy przeciwnie – możliwości takiej nie zamyka?

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować

oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problem sformułowany przez wnioskodawczynię nie ma cech określonych wyżej. Odpowiedź na postawione przez nią pytanie jawi się bowiem jako oczywista. W konsekwencji wejścia w życie ustawy z 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250), prawa do nieruchomości rolnych nabyli ci ich samoistni posiadacze, którzy weszli w posiadanie na podstawie zdarzeń określonych w art. 1 ustawy. W postanowieniu z 19 sierpnia 2009 r., III CZP 51/09 (nie publ.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w razie wypełnienia hipotezy art. 1 ust. 1 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych uwłaszczenie następowało z mocy samego prawa, co potwierdzała tylko wydawana na jej podstawie decyzja. Organ administracyjny ustalał zatem nabycie prawa własności nieruchomości, nie dokonując kontroli granicy, i nie mając kompetencji do dokonania rozgraniczenia w toku postępowania uwłaszczeniowego. Z tego względu w wypadku określenia w akcie własności ziemi obszaru i konfiguracji działki z naruszeniem art. 12 ust. 7 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych sąd dokonujący rozgraniczenia może samodzielnie ustalić granicę działek zgodnie ze stanem samoistnego posiadania na dzień 4 listopada 1971 r., bez potrzeby dokonania zmiany decyzji w postępowaniu administracyjnym. Samoistny posiadacz nabywał przy tym własność nieruchomości na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych w takich granicach, w jakich faktycznie wykonywał swe władztwo w stosunku do tej nieruchomości w dniu wejścia w życie ustawy uwłaszczeniowej, nawet jeżeli stan jej posiadania nie był zgodny z obszarem i konfiguracją działek wynikających z ewidencji gruntów. Spór o linię graniczną i o to, do którego z sąsiadów należy prawo własności

przygranicznego pasa gruntu wzdłuż ich nieruchomości, podlega rozpoznaniu w sprawie o rozgraniczenie, skoro jego źródłem jest granica, a problem własności rozgraniczanych nieruchomości ma charakter wtórny.

Rozgraniczenie nieruchomości, także takich, do których właściciele uzyskali tytuły prawne na podstawie ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych powinno nastąpić z odwołaniem się do kryteriów ustalonych w art. 153 k.c. Do tych kryteriów nawiązał też Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, który – tak samo jak Sąd Rejonowy – dostrzegł problem zastosowania ustawy uwłaszczeniowej w odniesieniu do posiadania samoistnego uczestników datującego się od 1977 r., co wyklucza poczynienie ustaleń w kwestii granic ich samoistnego posiadania nieruchomości objętej aktem własności ziemi wykonywanego 4 listopada 1971 r. Sąd Rejonowy rozważył, czy posiadanie nieruchomości wykonywane przez W. K. i H. K. w odniesieniu do przygranicznych pasów gruntu mogło doprowadzić do zasiedzenia ich własności i taką możliwość – z uwagi na złą wiarę posiadaczy, czas trwania posiadania i jego przerwanie – wykluczył.

Wnioskodawczyni powołała się też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), mającą wynikać z pominięcia przez Sąd Okręgowy oczywistej potrzeby badania stanu prawnego rozgraniczanych nieruchomości, gdy formalny tytuł własności właścicieli jednej nieruchomości stanowi akt własności ziemi wydany z rażącym naruszeniem ustawy z 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, polegającym na wydaniu tego aktu pomimo niespełnienia przesłanki samoistnego posiadania w dniu 4 listopada 1971 r.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wiąże się z ewidentną i widoczną już na pierwszy rzut oka wadliwością zaskarżonego orzeczenia, której stwierdzenie nie wymaga prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Obowiązkiem skarżącego powołującego się na tę przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wskazanie na zastosowany lub mający zastosowanie w sprawie przepis, który sąd drugiej instancji naruszył w stopniu kwalifikowanym w związku z niezasadnym zastosowaniem lub niezastosowaniem. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania nie jest przy tym samo w sobie oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia i do istnienia takiego związku między wytykanym uchybieniem, a wynikiem postępowania w sprawie powinien zmierzać skarżący (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, nie publ.).

Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego postanowienia nie potwierdza tezy wnioskodawczyni o ewidentnej wadliwości zaskarżonego postanowienia, której stwierdzenie nie wymaga prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Zarzuty skarżącej koncentrują się bowiem wokół ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie, a pozostających w związku z odpowiedzią na pytanie, od kiedy i w jakim zakresie właściciele rozgraniczanych nieruchomości wykonywali akty świadczące o samoistnym posiadaniu przygranicznych pasów gruntu. Ustalenia te nie mogą podlegać kontroli w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną (art. 398³ § 3 k.p.c.), a odwołująca się do nich ocena prawna okoliczności istotnych o przebiegu granic rozgraniczanych nieruchomości niewątpliwie nie jest oczywiście wadliwa.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.